

Kwaliteitszorg, het continu verbeteren van kwaliteit, is al enige tijd **een hot item** in onderwijs. Het prijkt op een heleboel schoolwebsites, er zijn al ontelbare boeken over geschreven en scholen gieten het in een schoolbeleid. En sinds het kwaliteitsdecreet van 2009 zijn scholen meer verantwoordelijk om zelf te 'waken over hun kwaliteit'. Een beleid hierrond lijkt dus meer en meer een vanzelfsprekendheid. Ook minister Crevits wil scholen meer verantwoordelijkheid geven bij het ontwikkelen van hun eigen kwaliteit. Om scholen vooruit te helpen, maakte de onderwijsinspectie samen met de onderwijspartners een gezamenlijke definitie van onderwijskwaliteit (het Referentiekader Onderwijskwaliteit (ROK)). Zo worden scholen aangemoedigd en verplicht om meer en meer aan zelfevaluatie te doen.

Maar leerlingen zien nu soms **weinig drang naar verbetering** op hun school. Ook voelen ze zich **niet** altijd **betrokken** bij die kwaliteitszorg.

Waardering klanten/gebruikers meten in de praktijk:

- > Enquêteurs van de De Lijn voeren op de bus gesprekken met reizigers.
- > Een groep studenten in het hoger onderwijs gaan in gesprek met de visitatiecommissie over de kwaliteit van hun opleiding.
- > Patiënten checken online welk ziekenhuis in de buurt de meest kwalitatieve behandeling biedt.

Nochtans is de rol van de klanten/gebruikers bij het ontwikkelen van kwaliteit al stevig ingeburgerd in andere sectoren. In het EFQM-model, een wijdverspreid model om te werken aan kwaliteit, is het meten van de waardering van de klant/gebruiker essentieel om te verbeteren.¹ De eigen kwaliteit onderzoeken gebeurt dus consequent **samen met de klanten/gebruikers** (zie kader). Dan kan onderwijs toch niet achterblijven?

Naast de school zelf, heeft de **onderwijsinspectie** ook een belangrijke rol in het bewaken van kwaliteit. De inspectie onderzoekt tijdens een doorlichting of een school 'goed werk levert'. En hoe die inspectie te werk gaat, is in volle verandering. Hoewel die inspectie voor leerlingen een grote onbekende is, hebben ze wel duidelijke verwachtingen van die inspectie.

Als Scholierenkoepel geloven we dus dat de waardering en mening van scholieren een cruciale motor is van verbetering. In dit advies presenteren we geen nieuw model rond kwaliteitszorg, maar inspireren en engageren we scholen, beleidsmakers en de onderwijsinspectie om in hun kwaliteitszorg en manier van werken leerlingen een vaste plek te geven.

Dit advies bestaat uit 2 grote delen:

- In een eerste deel geeft VSK ijzersterke argumenten om **leerlingen op school te betrekken in de kwaliteitszorg**. Leerlingen willen echt mee die kwaliteitscheck van hun school doen en dat kan zorgen voor een win-win.
- In een tweede deel geven scholieren hun kijk op de onderwijsinspectie en in 3 pijlers beschrijven ze hoe **een moderne inspectie** eruit moet zien.

¹ European Foundation for Quality Management (EFQM). www.efqm.org/the-efqm-excellence-model

ALS SCHOOL ZORGEN VOOR KWALITEIT... MET LEERLINGEN

Minister Crevits wil de kwaliteitscheck die scholen zelf doen belangrijker maken. Scholen krijgen zo meer verantwoordelijkheid om zelf te onderzoeken of ze goed bezig zijn.² Volgens experts kan je dat pas echt goed doen wanneer alle aspecten van het werk op school continu onder een vergrootglas gehouden worden en wanneer alle betrokkenen mee de school onder de loep mogen nemen.³ Maar daar wringt net het schoentje.

1 Leerlingen zien weinig kwaliteitszorg in de praktijk

Eerst en vooral stellen leerlingen vast dat de **kwaliteit sterk verschilt** van school tot school en vaak ook binnen de school. Bovendien merken veel leerlingen op hun school nog **te weinig een drang naar kwaliteitsverbetering**. De onderwijsinspectie kaart op haar beurt aan dat de kwaliteitszorg binnen een school nog te weinig doordringt tot op de klasvloer.⁴

En scholieren hebben al helemaal niet het gevoel dat ze daarbij regelmatig betrokken worden. Dat blijkt ook uit een recente, grootschalige bevraging van de inspectie bij leerlingen. Een kwart van de leerlingen geeft aan zelden zijn mening te mogen zeggen en volgens meer dan een derde van de leerlingen informeren leraren weinig of niet naar hun mening.⁵ Dat geeft aan dat leerlingen nog te weinig hun school onder de loep mogen nemen en dat is een gemiste kans. Een heleboel scholen bewijzen namelijk dat je samen met leerlingen een enorme boost kan geven aan de kwaliteit en het welbevinden op school.

2 Leerlingen betrekken zorgt voor een win-win

Er zijn een aantal ijzersterke redenen voor scholen om leerlingen een vaste plek te geven bij het ontwikkelen van kwaliteit op school.

In de eerste plaats is het voor jongeren een **basisrecht** om actief betrokken te zijn bij de zaken die hen aanbelangen. En school is uiteraard een belangrijke plek in het leven van jongeren. Door betrokkenheid te creëren, wordt de jongere mee een **partner** in de organisatie van het onderwijs in de klas en de school. Zo word je als leerling mee eigenaar van die kwaliteit, neem je verantwoordelijkheid en ga je ze mee helpen ontwikkelen. Een voorbeeld: de leerlingen op een school merkten al een tijdje dat veel van hun leerkrachten worstelden met het gebruik van digitale schoolborden. Directie en leerkrachten waren bereid om samen te zoeken naar oplossingen. En wat kwam er uit de bus? De leerlingen gaven een workshop 'werken met digitale schoolborden' aan hun leerkrachten.

Daarnaast versterkt dit het vermogen van scholen om een krachtig beleid op poten te zetten. Leerlingen geven de directie en leerkrachten namelijk inkijk in een **blinde vlek op school**. Leerlingen ervaren het leven en leren op school op een unieke manier en die verschilt vaak met de kijk van leerkrachten en directie. Een school kampte bijvoorbeeld met heel wat spanningen en ruzies op de speelplaats. Uit een grondige analyse met

² minister van Onderwijs Hilde Crevits (2016). *Beleidsnota onderwijs 2014-2019*.

³ Van Petegem, Deneire & Cautreels (2008). *Praktijkboeken voor schoolontwikkeling*. Mechelen, Plantyn.

⁴ onderwijsinspectie (2016). *Onderwijsspiegel 2016*.

⁵ onderwijsinspectie (2016). *Onderzoek: 'Hoe was het op school vandaag?'*. Onderwijsspiegel 2016.

leerlingen bleek dat de drukte voor en na de speeltijd de oorzaak was. Samen werden er een aantal afspraken en ingrepen vastgelegd en het verschil was onmiddellijk merkbaar.

Participeren heeft ook een positief effect op het **welbevinden** van leerlingen. Als scholieren impact hebben op het leven en leren op school, neemt dat een heleboel frustraties weg en zorgt dat voor een hogere tevredenheid.

Ten slotte zorgt die betrokkenheid uiteraard voor nog een heleboel andere positieve effecten: hogere leermotivatie, jongeren worden actieve burgers, leerkanalen ...

3 Scholieren willen mee kwaliteit ontwikkelen

Scholieren geloven echt dat kwaliteit ontwikkelen samen met hen moet gebeuren. Ze zijn vragende partij en willen samen met de school zoeken naar de beste aanpak. Hieronder geven we een aantal richtlijnen.

Eerst en vooral bestaat er geen wondermiddel. Leerlingen betrekken doe je op **1001 manieren**. Elke leerling wil betrokken worden, maar niet elke leerling wil dat op dezelfde manier doen. En die zoektocht naar een aanpak gaat niet van vandaag op morgen. Elke kleine stap is een overwinning en niet alles lukt van de eerste keer. Maar ambitie kan geen kwaad en eens experimenteren levert soms verrassende resultaten op. Klassiekers als een enquête zijn zeker waardevol, maar waarom niet eens met een groep leerlingen een verbeterpunt benoemen en samen aanpakken. De leerlingenraad kan in het hele proces een bevoorrechte partner zijn, maar zeker niet de enige.

Daarnaast toont de praktijk dat verschillende betrokkenen **samenbrengen** voor een hoop energie, wederzijds begrip en verrassende partnerschappen zorgt. Zo getuigden leerlingen dat na een werkgroep rond diversiteit op school de kloof tussen de leerlingen en leerkrachten een pak kleiner was. De kruisbestuiving zorgde voor creatieve ideeën en ze hadden bovendien het gevoel dat ze samen voor hetzelfde doel gingen: 'een goede school'.

Ook waren leerlingen fan van het principe dat scholen eens **over de (school)muur** kijken bij het onderzoeken van de kwaliteit. Scholen worstelen vaak met dezelfde uitdagingen en vragen. Leerlingen geloven dat je oplossingen en ideeën kan opdoen buiten de muren van de eigen school. Waarom niet eens met leerlingen een uitwisseling organiseren met een naburige school over het schoolreglement. Of eens met de fiets een toertje maken langs de speelplaatsen in de stad.

Luisteren naar leerlingen is een eerste stap, maar er moet vooral **iets mee gedaan worden**. Een directie die jaar na jaar van leerlingen hoort dat de toiletten vies en vuil zijn, kan er maar beter werk van maken. Want als er niets met de resultaten van een kwaliteitscheck gedaan wordt, dan heeft de kwaliteitszorg op school geen **effect**. Leerlingen die steeds participeren en hun mening geven maar weinig verandering merken, haken af. Scholen zetten dus best in op participatievormen of –organen die serieus worden genomen en een hoop **slagkracht** hebben. Een leerlingenraad met een directe lijn bij de directeur kan snel iets realiseren en dat heeft een positieve invloed op leerlingen en op de werking van de school.

Ten slotte moet het werken rond kwaliteit met leerlingen stevig verankerd zitten **in het DNA van de school**. Scholieren hebben nog te weinig het gevoel dat ze echt mee het karakter en de cultuur op school bepalen. Samen met leerlingen de kwaliteitscheck maken, lijkt voor velen nog te vaak een klaagzang of een last.

Participatie wordt dan eerder de uitzondering dan de regel, en verpakt in 'een projectje' of een 'losstaande actie'. Scholieren geloven in een positieve kijk op werken aan kwaliteit, eerder als een verrijking dan als een bedreiging. Dat is voor leerlingen de ideale voedingsbodem om samen op zoek te gaan naar het gouden recept voor de rol van leerlingen binnen kwaliteitszorg op school.

NAAR EEN MODERNE INSPECTIE VOLGENS LEERLINGEN

Naast de kwaliteitszorg op school, is ook de inspectie cruciaal om kwaliteit te ontwikkelen op school.

1 Hoe kijken leerlingen naar de inspectie?

Leerlingen hebben een troebel beeld over wie de inspectie is en hoe ze te werk gaan. Dat hoeft uiteraard niet te verbazen. Ze zien inspecteurs wel eens achteraan in de klas zitten, maar komen zelden met hen in contact en kennen vooral de (spook)verhalen van leerkrachten. En dat gebrek aan transparantie zorgt voor een hoop gemiste kansen. Maar ondanks die vraagtekens blijven scholieren wel overtuigd van het belang van die inspectie.

'Een inspectie is echt broodnodig'

Over één ding zijn leerlingen het gloeiend eens: een **onafhankelijke kwaliteitscheck** van hun school blijft enorm belangrijk. Een school heeft een heleboel vrijheid om zelf de eigen school vorm te geven. Dat kan enorm krachtig zijn. Maar onderwijs is zo belangrijk dat leerlingen vragen om de kwaliteit op school consequent en professioneel te checken. Een externe, onafhankelijke organisatie die dat doet en mee kan zorgen voor verandering is dan ook broodnodig.

'Je weet dat ze bestaan, maar je ziet ze nooit'

Als een school aan de beurt is om doorgelicht te worden, dan zorgt dat voor een enorme stress bij leerkrachten en directies. En die **stress** en **angst** zorgt voor vreemde taferelen op een school. Agenda's moeten snel worden bijgewerkt, muren krijgen plots een likje verf en nieuwe planten sieren de gangen. In sommige gevallen wordt een inspectie ook gebruikt om onpopulaire maatregelen te verantwoorden naar leerlingen ('Sorry, maar dat moet van de inspectie'). Allemaal wel begrijpelijk, maar dit voedt bij leerlingen wel het idee dat de inspectie een soort boze wolf is en geen bondgenoot naar beter onderwijs.

Kansen om deze **negatieve perceptie** om te keren, worden ook niet altijd gegrepen. Leerlingen vinden het vreemd dat ze niet systematisch en structureel betrokken worden tijdens een doorlichting. Ook aan de communicatie voor en na zo'n doorlichting ontbreekt het. Resultaten van de doorlichting op hun school zijn dan wel openbaar, maar voor leerlingen moeilijk leesbaar en komen niet gegarandeerd bij leerlingen terecht.

'Kent de inspectie wel het hele plaatje?'

Heeft de onderwijsinspectie wel een volledig en **realistisch beeld** van de school? Die zorg horen we heel vaak bij scholieren. En die bezorgdheid gaat gepaard met een hele hoop vragen en twijfels. Zorgen die last-minute opsmukpraktijken van scholen niet voor een onrealistisch beeld? Kan een inspecteur wel door de schone schijn kijken? Meet zo'n doorlichting niet te veel kwaliteit op papier en minder in de realiteit? Is zo'n doorlichting geen

momentopname? En hoe kan een inspecteur nu een volledig beeld hebben van een school zonder met leerlingen of de leerlingenraad te praten?

In een volgend deel tonen leerlingen hoe het anders kan.

2 Drie pijlers van een nieuwe inspectie

Uit het vorig deel blijkt dat leerlingen echt wel geloven dat de inspectie mee kan zorgen voor verbetering en verandering op school. Maar het roer mag omgegooid worden en in dit deel geven leerlingen de **nieuwe koers** aan van een moderne onderwijsinspectie. In de kaderstukjes importeren we frisse en **inspirerende ideeën** van buiten het Vlaamse secundair onderwijs.

Sterke rol van leerlingen

Een inspectie die een realistisch beeld wil van een school, moet met leerlingen praten. Leerlingen vinden dat evident. Nu hangt dit nog te veel af van de werkwijze van de inspecteurs op het veld. Sommigen doen het, anderen niet. En die willekeur moet vervangen worden door een **vaste plek voor leerlingen** in het kwaliteitsonderzoek van de inspectie. Dat kan op een heleboel manieren, maar voor leerlingen is een goede mix essentieel: formeel vs. spontaan, kort vs. lang en schriftelijk vs. gesproken. Een gesprek met de leerlingenraad of een focusgroep met leerlingen moet afgewisseld worden met speelplaatsinterviews of een digitale bevraging. Die combinatie zorgt voor een realistisch beeld, een gezonde mix van leerlingen en de meest interessante resultaten.

Scholen en leerkrachten hoeven niet te vrezen dat leerlingen snoeihard gaan afrekenen met hun minst favoriete leerkracht. Mits de juiste aanpak en vragen geven leerlingen op een constructieve en genuanceerde manier feedback.⁶ Een belangrijke voorwaarde is natuurlijk dat de inspecteurs die op pad gaan getraind en ondersteund worden in het opzetten van die inspraak.

Onafhankelijke kwaliteitscheck

Verouderd en onveilig werkmateriaal, een onduidelijk examen, een groot aantal zittenblijvers, een gebrek aan leerlingenbegeleiding ... Soms merken leerlingen dat het bij hen op school echt niet goed loopt. En nog vaker zien scholieren een hoop kansen om hun school beter te maken. Maar zelf als leerling die verandering in gang zetten, is een moeilijke opdracht. Daarom blijven scholieren geloven in een onderwijsinspectie die **onderzoekt en controleert** of op school de onderwijskwaliteit effectief wordt gerealiseerd. Uiteraard is dat nu al een hoofdtaak van de inspectie, maar leerlingen benadrukken dat die kwaliteitscheck in de toekomst absoluut niet aan belang mag inboeten. Leerlingen zien het namelijk als een plicht van de overheid om scholen te wijzen op hun verantwoordelijkheid om zaken die fout lopen aan te pakken.

Zweden en Wales tonen hoe het moet!

In beide landen worden leerlingen systematisch schriftelijk bevraged voor elk inspectiebezoek. Daarbovenop voert de inspectie er consequent groepsgesprekken met scholieren over thema's als welbevinden, inspraak en zelfs ecologie. Dan kan Vlaanderen toch niet achterblijven?!

⁶ Van Petegem, Deneire & Cautreels (2008). *Leraren leren van leerlingen : instrument voor zelfevaluatie door leraren*. Plantyn

Samen de kwaliteit van een school onderzoeken

Het bestond eerder al in het hoger onderwijs, maar ook in het secundair zou een divers team van leerlingen, leerkrachten, ouders, directeurs en experts de kwaliteit van een school kunnen onderzoeken. Ze bezoeken de school, voeren gesprekken, geven feedback en werken samen met alle betrokkenen toe naar verbetering. Het team bukt van de ervaring en bestaat bovendien uit peers. Een proces met een hoop leeransen en drive tot verbetering.

Een belangrijk aspect van die onderwijskwaliteit voor leerlingen, naast uiteraard de eindtermen, is het erkennen, respecteren en versterken van de **rechten van leerlingen** op school. De onderwijsinspectie heeft nu al de opdracht om op scholen te checken of basiswetgeving gevolgd wordt. Ook het Rekenhof vroeg hier in het verleden al om.⁷ Volgens leerlingen mag de inspectie absoluut op dat ingeslagen pad verdergaan. Is het schoolreglement in orde? Past de school de inschrijvingsregels toe? Realiseert de school de participatie van leerlingen? Leerlingen vinden de inspectie de uitgelezen organisatie om deze en andere vragen op scholen te checken.

Aanwezig, bereikbaar ... en onaangekondigd

Maar wil je als overheid echt garanties bieden op onderwijskwaliteit, dan moet je naast controleren ook zelf de **verbetering in gang zetten**. En dat doe je volgens leerlingen niet door één keer om de tien jaar langs te komen, een verslag af te leveren en weer te verdwijnen. Een moderne inspectie moet voor leerlingen meer zijn dan die boze wolf. En moet naast controleren en wijzen op gebreken, ook in dialoog gaan, feedbacken en scholen een stevige duw in de goede richting geven.

Zoals al eerder aangehaald, duurt het nu vaak jaren vooraleer een school bezoek krijgt van de inspectie. En dat mag voor leerlingen veranderen. Een moderne onderwijsinspectie moet **vaker op scholen** zijn. Onderzoek toont dat een kloof van meer dan 4 jaar tussen twee bezoeken de garanties op kwaliteit ondermijnt.⁸ Meer op bezoek gaan zorgt ervoor dat een inspectie minder een momentopname is. Bovendien kan de inspectie zo scholen strakker opvolgen, monitoren en sneller pijnpunten blootleggen. Zo kan een school sneller en vlotter naar verbetering toewerken.

Een aanwezige inspectie dus, maar niet enkel in het bureau van de directeur of in vergaderlokalen van de school. Voor leerlingen ligt de kern van het kwaliteitsonderzoek **in de klas**. Uiteraard is het belangrijk dat een inspectie ook bijvoorbeeld het anti-pestbeleid van een school checkt, maar voor leerlingen toont goed onderwijs zich in de eerste plaats op de klasvloer. Leerlingen onderstrepen zo dat de inspectie echt tijd moet blijven maken 'om in de klas te komen kijken'.

Een moderne inspectie werkt, in de ogen van scholieren, niet meer volgens een standaardcyclus en vastgetimmerde planning, maar **flexibel**. Een inspectie moet **op aanvraag** van leerkrachten of directies naar scholen kunnen gaan om een aspect van het schoolbeleid onder de loep te nemen en samen een verbeterplan op te stellen. Ook willen leerlingen graag zelf beroep kunnen doen op de inspectie. Nu kan je als leerling zaken **melden** aan de inspectie⁹, maar dat verdwijnt geruisloos in het dossier van de school. Leerlingen weten ook

⁷ Rekenhof (2011). *Verslag over het toezicht op de kwaliteit van het onderwijs door de inspectie*.

⁸ Van Bruggen, J. (2010). *Inspectorates of Education in Europe; some Comparative Remarks about their Tasks and Work*. Brussel: SICI.

⁹ www.onderwijsinspectie.be/een-klacht-of-een-melding of <http://www.onderwijsinspectie.be/een-klacht-of-een-melding>

amper van het bestaan van dat meldpunt. Daarom vragen ze een bereikbare inspectie die actief met deze meldingen aan de slag gaat.

Een onderzoek van de inspectie moet echt een waarheidsgetrouw beeld geven van de school. En uiteraard hopen leerlingen dat de inspectie op een school door de schone schijn heen kan kijken. Maar toch vragen ze om een flexibele onderwijsinspectie die ook wel eens **onaangekondigd** een school durft te bezoeken. Dat hoeft heus niet bedreigend of aanvallend te zijn. Maar zo krijg je pas echt een realistisch beeld van het reilen en zeilen op een school.

Ten slotte vinden scholieren dat een moderne inspectie **transparant** moet werken. Leerlingen hebben als gebruiker recht op informatie over de kwaliteit van hun school. En de inspectieverslagen zijn wel openbaar, maar veel leerlingen weten er het bestaan niet van. Tevens bevestigt het Rekenhof ook dat de huidige doorlichtingsverslagen niet leesbaar zijn voor leerlingen. Daarom vragen leerlingen om eens grondig na te denken hoe de inspectie begrijpbaar en actief kan **communiceren** naar leerlingen over het geleverde werk en de kwaliteit van hun school.

Onderwijskwaliteit = tevredenheid leerlingen

De Nederlandse scholierenkoepel LAKS bevaart, met steun van het ministerie van Onderwijs, om de twee jaar de tevredenheid van leerlingen. De algemene resultaten verschijnen in een groot rapport de LAKS-monitor. En de resultaten per school vormen ook een perfect startpunt voor coaching en ondersteuning op maat. In Vlaanderen heeft de onderwijsinspectie al een degelijk instrument om ook naar tevredenheid bij leerlingen te peilen (zie onderzoek Onderwijs Spiegel 2016). VSK vraagt om dit regelmatig te herhalen en wil hier mee haar schouders onder zetten. Zo kunnen we cijfers vergelijken, trends in kaart brengen en beleid op afstemmen.

Meer info: www.laks-monitor.nl

CONCLUSIE: KWALITEIT = EVIDENT MAAR NIET VANZELFSPREKEND

Een school die een eigen systeem op poten zet om samen met alle betrokkenen kwaliteit te ontwikkelen, is het summum. In dit advies hebben we daar dan ook bewust veel aandacht aan besteed. Kwaliteit ontwikkelen met leerlingen moet tot de **dagdagelijkse praktijk** van de school behoren. En het zoeken en sleutelen aan een systeem om samen met leerlingen de school te checken en te verbeteren, maakt een school echt participatief en kwalitatief.

Maar veel scholieren stellen vast dat dit op hun school nog echt **niet vanzelfsprekend** is. En daarom geloven we dat de focus van de inspectie moet blijven liggen op het controleren of de onderwijskwaliteit effectief aanwezig is op school. Meer vertrouwen op de check die de school zelf maakt, is voor scholieren een ideaalbeeld, maar voorlopig nog verre toekomstmuziek. Het biedt leerlingen te weinig garanties op kwaliteit.

Voor scholieren is de werking van de onderwijsinspectie nu nog vaak onduidelijk, maar toch geloven ze sterk in een **dynamische en moderne inspectie**. In een inspectie die een volledig en realistisch beeld krijgt van een school. Door leerlingen een prominente rol te geven in haar kwaliteitscheck, door vaker aanwezig te zijn op scholen, door al eens onaangekondigd een bezoekje te brengen en genoeg tijd door te brengen op de klasvloer. Een moderne inspectie geeft de school niet enkel een rapport, maar ook een stevige duw in de goede richting. En scholieren vragen een transparante, bereikbare en laagdrempelige inspectie. Leerlingen durven zelfs dromen van een school die de inspectie met open armen ontvangt om trots hun werk te tonen.

Scholieren vragen...

aan de minister van Onderwijs & de onderwijsinspectie:

- **Veranker** de rol van leerlingen in het kwaliteitsonderzoek van de inspectie op school.
- Onderzoek regelmatig de **tevredenheid van leerlingen** zowel op Vlaams niveau als op schoolniveau. Het onderzoek 'Hoe was het op school vandaag?' vormt een uitgelezen vertrekpunt. (inspiratie Nederland: LAKS-monitor & De Staat van de Leerling).
- **Train** inspecteurs om met leerlingen in gesprek te gaan.
- Check op scholen of **rechten van leerlingen** worden gerespecteerd.
- Maak de werking van de inspectie **flexibel en dynamisch**: meer naar scholen, vaker op de klasvloer, onaangekondigd en op aanvraag.
- Versterk de mogelijkheid voor leerlingen om zaken te **melden** aan de inspectie. En maak mogelijk dat de inspectie hier snel en adequaat mee **aan de slag** kan.
- Maak werk van de **transparantie** van de inspectie naar leerlingen toe (resultaten, methode ...).

aan scholen:

- Zet een systeem van kwaliteitszorg op poten **samen met leerlingen**.
- Zoek naar **de ideale mix** van methodes om leerlingen te betrekken.
- Durf ook eens **over de (school)muur heen** te kijken en te leren van andere scholen.

Gesprekken met scholieren

Hartelijk dank aan de leerlingen en scholen die enthousiast meewerkten aan dit advies.

- Inspraakmoment met leerlingen Vlaamse Scholierenkoepel op 7 februari 2015
- Inspraakmoment met leerlingen Vlaamse Scholierenkoepel op 22 oktober 2015
- Inspraakmoment met leerlingen Vlaamse Scholierenkoepel op 8 oktober 2016
- Inspraakmoment met leerlingenraad 1^e graad en 2^e -3^e graad EDUGO Oostakker op 18 oktober 2016
- Inspraakmoment met leerlingenraad Ursulinen Mechelen op 9 november 2016

VSK voerde ook gesprekken met ervaringsdeskundigen en experts. Hartelijk dank aan Stijn Gettemans, Gilbert Deketelaere, Martijn Roelen, Liesbeth Maene en Hilde Verdoodt voor hun tijd en inbreng.